Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 8. 2010, sp. zn. 7 Tdo 796/2010, ECLI:CZ:NS:2010:7.TDO.796.2010.1

Číslo: 31/2011

Právní věta:

Pro naplnění zákonného znaku přečinu udávání padělaných a pozměněných peněz podle § 235 tr. zákoníku vyjádřeného slovy „jimiž mu bylo placeno jako pravými“, není rozhodné, zda bylo pachateli placeno padělanými nebo pozměněnými penězi jako pravými za poskytnutí takové věci nebo služby, která je předmětem legálního obchodu.

Proto není vyloučeno, aby pachatel spáchal uvedený přečin, a nikoli zločin padělání a pozměnění peněz podle § 233 odst. 2 alinea druhá tr. zákoníku, i tehdy, jestliže jako pravé udal padělané nebo pozměněné peníze, které získal za neoprávněný prodej omamné nebo psychotropní látky jiné osobě.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 25.08.2010

Spisová značka: 7 Tdo 796/2010

Číslo rozhodnutí: 31

Číslo sešitu: 6

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Padělání a pozměňování peněz, Udávání padělaných a pozměněných peněz

Předpisy: § 233 odst. 2 bod 2 tr. zákoníku
§ 235 tr. zákoníku

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud z podnětu dovolání obviněného K. G. zrušil podle § 265k odst. 1 tr. ř. rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 25. 3. 2010, sp. zn. 6 To 12/2010, a rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 6. 1. 2010, sp. zn. 35 T 6/2009. Současně podle § 265l odst. 1 tr. ř. přikázal Krajskému soudu v Ostravě, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

Z o d ů v o d n ě n í :

Rozsudkem Krajského soudu v Ostravě ze dne 6. 1. 2010, sp. zn. 35 T 6/2009, byl obviněný K. G. uznán vinným zločinem padělání a pozměňování (správně má být: „pozměnění“) peněz podle § 233 odst. 2 alinea druhá tr. zákoníku, dílem dokonaným (ad 2), dílem nedokonaným ve stadiu pokusu (ad 1) podle § 21 odst. 1 tr. zákoníku. Za tento zločin byl podle § 233 odst. 2 tr. zákoníku odsouzen k

trestu odnětí svobody v trvání 3 roků. Podle § 81 odst. 1, § 82 odst. 1 tr. zákoníku byl výkon trestu podmíněně odložen na zkušební dobu 5 roků. Podle § 228 odst. 1 tr. ř. mu byla uložena povinnost nahradit škodu společnosti V. – CZ, s. r. o., ve F. – M., ve výši 500 Kč.

Podkladem odsuzujícího výroku rozsudku se stalo zjištění, že obviněný K. G. (dále jen: „obviněný“),

> 1) dne 30. 8. 2009 v době kolem 12.30 hodin v T. v novinovém stánku předložil jako úhradu nákupu cigaret zn. Viceroy v hodnotě 59 Kč padělek bankovky nominální hodnoty 500 Kč, s úmyslem touto padělanou bankovkou zboží zaplatit a zároveň tak získat platidla pravá, ač si byl vědom toho, že předkládá bankovku padělanou, kdy však obsluhující prodavačka O. M. bankovku shledala podezřelou a odmítla ji přijmout, takže obviněný uhradil zboží pravými penězi, takže majiteli novinového stánku P. T., v T., škoda ve výši 59 Kč pouze hrozila, ale nevznikla,
>
> 2) dne 30. 8. 2009 v době kolem 17.30 hodin v T. v herně „R.“ předložil k rozměnění na bankovky menší hodnoty padělek bankovky nominální hodnoty 500 Kč, s úmyslem touto směnou získat platidla pravá, ač si byl vědom toho, že předkládá bankovku nepravou, přičemž obsluhující servírka J. S. bankovku přijala do tržby jako pravou, když obviněnému za ni vydala bankovky menších nominálních hodnot ve stejné celkové hodnotě, načež obviněný hernu opustil, takto získané peníze si ponechal a použil pro svou další potřebu, čímž majiteli herny společnosti V. – CZ, s. r. o.,ve F. – M., způsobil škodu ve výši 500 Kč.

Vrchní soud v Olomouci usnesením ze dne 25. 3. 2010, sp. zn. 6 To 12/2010, podle § 256 tr. ř. zamítl odvolání obviněného proti rozsudku soudu prvního stupně jako nedůvodné.

Proti tomuto usnesení odvolacího soudu podal obviněný prostřednictvím své obhájkyně včas dovolání z důvodu uvedeného v § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., které má obsahové náležitosti dovolání podle § 265f odst. 1 tr. ř. Nesprávné právní posouzení skutku obviněný spatřuje v tom, že skutek měl být podle jeho názoru posouzen jako přečin udávání padělaných a pozměněných peněz podle § 235 tr. zákoníku. Argumentoval tím, že rozdíl v dikci skutkové podstaty aplikované soudy obou stupňů a skutkové podstaty přečinu podle § 235 tr. zákoníku spočívá v tom, zda pachateli trestného činu, který padělané či pozměněné peníze udává jako pravé, bylo těmito penězi placeno jako pravými (§ 235 tr. zákoníku) či nikoliv (§ 233 odst. 2 alinea druhá tr. zákoníku).

Obviněný namítl, že znak „placení jako pravými“ byl v jeho trestní věci beze zbytku naplněn. Podle názoru obviněného nelze slova zákonodárce „jimiž mu bylo placeno jako pravými“ použitá v § 235 tr. zákoníku vykládat tak, že jde pouze o případy, v nichž bylo placeno padělanými nebo pozměněnými penězi v souvislosti s kupní smlouvou platnou podle občanského práva. Obviněný je přesvědčen, že znak „placení“ je třeba posuzovat podle toho, zda peníze byly fakticky předány jako protihodnota za jinou věc, tedy v rámci faktické směny věci za peníze. S odkazem na § 283 tr. zákoníku uvedl, že trestní zákoník užívá termín „prodej omamných nebo psychotropních látek“ i tehdy, když nejde o platný závazek podle civilního práva. Obviněný v této souvislosti poukázal také na znění § 4 zákona č. 269/1919 Sb., o padělání peněz a cenných papírů, podle něhož: „Kdo padělané, porušené nebo zlehčené peníze, jimiž mu bylo placeno jako pravými, vědomě udává za peníze pravé nebo plné hodnoty, dopouští se přečinu a budiž potrestán vězením od jednoho měsíce do jednoho roku.“ Výkladem termínu „placení“ se zabýval i Nejvyšší soud bývalé Československé republiky ve svém rozhodnutí ze dne 23. 10. 1920, sp. zn. Kr II 81/20, které je uveřejněno ve Sbírce rozhodnutí Nejvyššího soudu 1919-1948 v tzv. Vážného sbírce, číslo judikátu Vážný 285/1920 tr., podle něhož: „Placením jest rozuměti každý úkon, jímž přecházejí peníze z držení osoby jedné dle jejího úmyslu v držení osoby jiné“. Tento výklad svědčí argumentaci obviněného, že z hlediska § 235 tr. zákoníku je placení nutno posuzovat jako úkon faktický a že placení nemusí naplňovat znaky právního úkonu. Podle obviněného je výklad pojmu „placení“ použitý soudy obou stupňů výkladem nepřípustně

restriktivním. Obviněný dodal, že nesouhlasí s argumentací odvolacího soudu, který v souvislosti se skutkovou podstatou přečinu podle § 235 tr. zákoníku uvažuje pouze o „dovoleném prodeji“.

Na základě těchto důvodů obviněný navrhl, aby dovolací soud zrušil usnesení odvolacího soudu a věc mu vrátil k novému projednání a rozhodnutí.

Nejvyšší státní zástupkyně navrhla v písemném vyjádření k dovolání obviněného, aby Nejvyšší soud dovolání podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. odmítl jako dovolání zjevně neopodstatněné. K dovolací námitce obviněného uvedla, že specializovanou skutkovou podstatu přečinu podle § 235 tr. zákoníku lze aplikovat pouze tehdy, pokud se platba uskutečnila v rámci vztahu, který je právem dovolený. Při výkladu pojmu „placeno jako pravými“ je nutno vycházet především z výkladu systematického a teleologického.

Nejvyšší soud neodmítl dovolání obviněného podle § 265i odst. 1 tr. ř., a proto podle § 265i odst. 3 tr. ř. přezkoumal zákonnost a odůvodněnost těch výroků rozhodnutí, proti nimž bylo dovolání podáno, v rozsahu a z důvodů, uvedených v dovolání, jakož i řízení napadené části rozhodnutí předcházející. Po přezkoumání shledal dovolání důvodným. Vycházel přitom z následujících skutečností:

Zločin padělání a pozměnění peněz podle § 233 odst. 2 alinea druhá tr. zákoníku spáchá ten, kdo padělané nebo pozměněné peníze udá jako pravé nebo platné anebo jako peníze vyšší hodnoty.

Podle § 235 tr. zákoníku kdo padělané nebo pozměněné peníze, jimiž mu bylo placeno jako pravými, udá jako pravé, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta, zákazem činnosti nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty. Naplnění skutkové podstaty tohoto přečinu předpokládá, že jeho pachateli bylo placeno padělanými nebo pozměněnými penězi za věc nebo službu, avšak v době, kdy mu bylo placeno uvedenými penězi, pachatel přečinu nevěděl, že je mu placeno a že přijímá padělané nebo pozměněné peníze.

Odvolací soud v odůvodnění napadeného usnesení vyslovil názor, že při právním posouzení jednání obviněného je nutno postupovat v duchu ustálené judikatury, která nebyla prolomena ani nálezem Ústavního soudu sp. zn. IV. ÚS 38/2006. Poukázal na to, že obviněný nepopřel, že získal padělané bankovky v hodnotě 500 Kč jako protihodnotu za určité množství pervitinu. Protože pervitin je drogou, která nemůže být předmětem legálních občanskoprávních nebo obchodněprávních vztahů, má charakter res extra comercium a nemůže být předmětem dovoleného prodeje.

Proto ten, kdo získá, byť nevědomky, padělek bankovky, se nemůže domáhat toho, aby jeho následné jednání, spočívající v udávání takto získaných padělaných bankovek, bylo posouzeno jako trestný čin udávání padělaných a pozměněných peněz podle § 235 tr. zákoníku.

Nejvyšší soud nepřisvědčil těmto závěrům odvolacího soudu.

Soudy obou stupňů v odůvodnění svých rozhodnutí poukázaly na starší judikaturu, a to rozhodnutí č. 19/1975 Sb. rozh. tr. a rozhodnutí č. 29/1982 Sb. rozh. tr. Nejvyšší soud považuje aplikaci těchto rozhodnutí za vyloučenou, neboť tato rozhodnutí byla vydána za jiných společenských podmínek a v současné době jsou překonána. Soudy se dovolávaly též nálezu Ústavního soudu ze dne 19. 6. 2006, sp. zn. IV. ÚS 38/06, publikovaného ve Sbírce nálezů a usnesení Ústavního soudu, ročník 2006, svazek 41, č. 124. Odvolací soud dovodil, že výklad pojmu „placení“ ve smyslu § 235 tr. zákoníku nebyl tímto nálezem zpochybněn. Nelze přehlédnout, že Ústavní soud se v nálezu zabýval nemožností a nedovoleností směny peněz mezi soukromými osobami, která byla jedním z podstatných argumentů starší judikatury (zmíněné shora) pro aplikaci ustanovení § 140 tr. zákona č. 140/1961 Sb. místo ustanovení § 141 tr. zákona č. 140/1961 Sb., přičemž starší judikatura byla přijímána za platnosti tehdejších devizových zákonů. Nález se výslovně zabývá obchodem s cizí

měnou. Ústavní soud v tzv. právní větě nálezu vyslovil následující názor: „V demokratickém právním státě je vyloučeno, aby v jednom právním odvětví uznávaná realita obchodu s cizí měnou byla považována za právem aprobovanou a v jiném odvětví práva byla chápána jako nemožná a zakázaná. Cizí měna podle současného práva již není mezi soukromými osobami za stanovených podmínek res extra commercium; nabude-li tedy nevědomě jejím dovoleným prodejem padělané nebo pozměněné peníze ten, kdo je pak udá jako pravé, nemůže se dopustit trestného činu padělání a pozměňování peněz podle § 140 odst. 2 alinea 2 trestního zákona“. Ústavní soud tím reagoval na rozhodnutí č. 19/1975 Sb. rozh. tr., v němž bylo uvedeno: „Koupí-li pachatel od cizozemce cizí peníze a po zjištění, že jde o padělané peníze, udá je jako pravé, naplní znaky padělání a pozměňování peněz podle § 140 odst. 2 alinea 2, a nikoliv pouze znaky mírněji trestného činu udávání padělaných a pozměněných peněz.“ Je zřejmé, že ani tato rozhodnutí nevyložila pojem „placení“, eventuelně „placení jako pravými“, který obsahuje nyní ustanovení § 235 tr. zákoníku.

Placením se obecně rozumí poskytnutí peněz jako protihodnoty za nějaké plnění. Plněním může být i předání nějaké věci. V takovém případě jde typicky o prodej. Pokud je předmětem prodeje droga, není přesvědčivého důvodu k tomu, aby poskytnutí peněžní protihodnoty nebylo považováno za „placení“, třebaže jde o prodej nelegální. O tom, zda jde při prodeji o „placení“, nemůže rozhodovat legálnost či nelegálnost transakce, nýbrž jen to, jakou funkci při ní plní peníze, tj. zda plní funkci všeobecného hodnotového ekvivalentu. Pak evidentně jde o „placení“. Ostatně jak trestní zákon účinný do 31. 12. 2009 (§ 187 odst. 1), tak trestní zákoník účinný od 1. 1. 2010 (§ 283 odst. 1) při vymezení znaků tzv. drogového trestného činu používají dikci „kdo neoprávněně … prodá“. Z toho je zřejmé, že slovo „prodá“ předpokládá mimo jiné to, že za drogu je zaplaceno penězi, aniž na tom cokoli mění nelegálnost prodeje. Názor, že poskytnutí peněžní protihodnoty za věc, která má charakter rei extra commercium, není placením, nemůže obstát. Pokud by měl být důsledně uplatňován, znamenalo by to, že placením není poskytnutí peněžní protihodnoty ani v takových případech, jakými jsou např. nelegální obchody se zakázanými bojovými prostředky (§ 185a tr. zák., § 280 tr. zákoníku), s radioaktivními materiály či vysoce nebezpečnými látkami (§ 186 tr. zák., § 281 – § 282 tr. zákoníku) atd. I z toho je patrna neudržitelnost uvedeného názoru. Nejvyšší soud přisvědčil námitce obviněného, že pojem „placení“ nelze vázat na platnost či neplatnost úkonu, při němž bylo pachateli přečinu podle § 235 tr. zákoníku placeno padělanými nebo pozměněnými penězi jako pravými.

Z dosud učiněných skutkových zjištění vyplývá, že obviněnému bylo placeno za prodej pervitinu třemi padělanými bankovkami, z nichž každá měla vyznačenou hodnotu 500 Kč. Je tedy zřejmé, že za těchto skutkových zjištění by měla přicházet v úvahu kvalifikace činu podle § 235 tr. zákoníku.

Nejvyšší soud shledal, že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku, a proto zrušil napadené rozhodnutí i rozsudek soudu prvního stupně a současně zrušil také další rozhodnutí na zrušená rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Nejvyšší soud poté přikázal soudu prvního stupně, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl. Při novém projednání a rozhodnutí věcí je Krajský soud v Ostravě vázán právním názorem, který Nejvyšší soud vyslovil v tomto rozhodnutí (§ 265s odst. 1 tr. ř.).